

Til Næringskomiteen

Dato: 18/10/2025

HØRINGSINNSPILL

Innspill til Næringskomiteen på Prop. 1S

Norsk Bonde- og Småbrukarlag (NBS) takker for muligheten til å gi innspill på Statsbudsjettet 2026 (Prop. 1 S), herunder kapitler fordelt til Næringskomiteen fra Landbruks- og matdepartementets budsjett.

Post 78.12 Velferdsordninger: Samordninga må fjernes

Samordning av tilskudd til avløser ved sykdom og fødsel mot inntekt og ytelser fra NAV fra annet arbeid er en usosial ordning. Den gjør at de 88 pst. av bøndene som har annet arbeid ved siden av gården må velge å bruke annen inntekt til å betale for sykemelding og fødselspermisjon fra gården, eller å gå i fjøset selv. Ordningen forlenger sykdomsperioden og er et hinder for rekruttering og god dyrevelferd. Samordningen hindrer bønder i å kunne ta ut fødselspermisjon, og gjør at kvinner og syke bønder må stille dyr og ta tunge tak i fjøset lenge før kroppen er klar for det. At dette fører til slitasje og forkorter perioden disse kan stå i arbeid synes å være klart. Det kan antas at penger brukt på å fjerne samordningen vil være spart inn i bedret helse hos bønder. Det foreslås en post på Barne- og familiedep. budsjett for å fjerne samordning for fødselspermisjon, og en post på Helse- og omsorgsdep. budsjett for fjerning av samordning ved sykdom.

- ***NBS ber næringskomiteen om å støtte fjerning av samordninga i statsbudsjettet 2026, med ytterligere 250 mill. kr. til tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel.***

Kapt. 1142, post 81 tilskudd til næringsmiddelbedrifter i Troms og Finnmark

Regjeringen foreslår å kutte tilskudd til næringsmiddelindustrien i Troms og Finnmark som ble innført i fjor. Tilskuddet er avgjørende for å opprettholde mottaksplikten og forsyningsplikten for meierier og slakterier i nord, og er et beredskapstiltak for matberedskap i en landsdel med sårbar varetilførsel og behov for tiltak for å opprettholde landbruket.

- ***NBS ber næringskomiteen om å beholde tilskuddet til næringsmiddelbedrifter, og øke det med ytterligere 50 mill. kr.***

Kapt. 1142, post 21 Lagerkapasitet til matmjøl

Regjeringen har tydelige og gode mål for beredskapslager av korn og kornpolitikken for øvrig. 50/70/90 (50 pst. sjølforsyning, 70 pst. forkorn, 90 pst. matkorn) er et viktig og

riktig mål NBS støtter fult ut. Utfordringen i dag er at det ikke bygges tilstrekkelig lager og tørke kapasitet i kornsektoren for å imøtekomme dette.

- ***NBS ber spesielt næringskomiteen om å sette seg grundig inn i kornsektorens situasjon og følge opp med vedtak og merknader som gir sannsynlig mulighet for måloppnåelse på dette viktige tiltaket for totalberedskap og økt sjølforsyning.***

Vedtak nr. 556, 8. april 2025: NOU om inntekter i jordbruket må gjennomføres

Regjeringen tilrår at oppmodingsvedtaket om oppføring av et offentlig utvalg for å sammenligne inntektene i jordbruket med andre næringsdrivende skal oppheves. NBS mener at det er av avgjørende karakter for å finne fram til et rettferdig og faktisk tallgrunnlag til jordbruksoppgjøret. NBS viser til departementets forklaring i Meld. St. 4 (2025-2026) der: *“Departementet meiner at eit nytt utval ikkje vil kunne gi ny informasjon som vil forbetre grunnlaget for å gjere ei inntektssamanlikning mellom jordbruket og andre grupper.”* Dette svarer ikke ut bakgrunnen for vedtaket behandlet gjennom næringskomiteen med tilhørende merknadstekst som førte til vedtaket i Stortinget. NBS vil også påpeke at vedtaket ble fattet med kun 32 stemmer imot hvor 29 av disse var fra sittende Regjering og Arbeiderpartiet.

- ***NBS ber næringskomiteen om å opprettholde Stortingets vedtak ifm. behandling av Meld. St. 10 om å opprette et offentlig utvalg for å sammenligne jordbruksinntekter med andre næringsdrivende.***

Grønn Bok: forslag om innføring av avgift på mineralgjødsel

Regjeringen foreslår i grønn bok å innføre en klima- og miljøavgift for mineralgjødsel i jordbruket. NBS ønsker å se på mulighetene i innretningen av et slikt tilskudd, og forutsetter at utgiftene til avgiften vil kostnadskompenseres, slik at avgiften kommer næringen til gode i form av økte midler over jordbruksavtalen. Det er ikke mulig å si noe om hvordan avgiften vil slå ut, uten et konkret forslag å forholde seg til, og dette må foreligge før man kan gjøre en utfyllende vurdering. Å avgiftsbelegge jordbruket for å hindre utslipp fra bruk av mineralgjødsel kan få konsekvenser for norsk sjølforsyning og målet om å øke sjølforsyningsgraden til 50 pst. innen 2030. Avgiften bør også ses i sammenheng med at økonomisk kapasitet er den største barrieren for gjennomføring av klima- og miljøtiltak i jordbruket.

Vedtak nr. 558, 8. april 2025: Tiltak for økologisk landbruk

Stortingets mål om at 10 pst. av det totale jordbruksarealet skal være økologisk innen 2032 må følges opp med konkrete tiltak.

Det er generell bred enighet i verdikjeden for mat og dagligvare at en satsing på økt norsk økologisk produksjon kommer gjennom politiske krav. Å stille krav om en viss andel økologiske matvarer i offentlige anskaffelser, vil kunne stimulere til økt

produksjon av norske økologiske matvarer og være vesentlig for næringa i å oppnå Stortingets vedtatte mål om ti prosent økologisk areal. Ved å nytte økologiske norske matvarer, vil også innkjøper vite at produktet oppfyller visse miljøkrav, og bidra til å nå kravet om minst 30 pst. vekting av klima og miljø i anskaffelser. Et konkret måltall er et tydelig signal og driver for offentlige aktører om å prioritere økologisk i sine anskaffelser.

- ***NBS foreslår at det innføres et mål om 15 prosent norske, økologiske landbruksvarer i offentlige innkjøp.***

Som et ledd i å oppnå Stortingets mål om 10 prosent økologisk areal innen 2032, bør det innføres gratis bruk av sertifiseringsmerket for økologisk. Å tilrettelegge for sertifisering av arealer som i dag drives økologisk eller tilnærmet økologisk ved å redusere kostnad ved bruk og kontroll av sertifiseringsmerket, vil være et målrettet og kostnadseffektivt tiltak. En slik ordning er i dag i bruk i Danmark.

- ***NBS foreslår at sertifiseringsmerket for økologisk bør bli gratis for produsent, med en økning i bevilgningen til Mattilsynet over kap. 1115, post 1 på 20,0 mill. Kr.***

Kapt. 1137. Organisasjonsstøtten

I Prop. 1 S er det foreslått kutt til organisasjonsstøtten til en rekke organisasjoner med viktige roller i norsk sivilsamfunn i mat- og jordbrukssektoren. Dette er svært uheldig i en tid hvor demokratiet utfordres fra mange kanter, og styrken i medvirkning ligger i at vi har et sterkt sivilsamfunn som bidrar til kunnskapsbaserte debatter og utfordrer byråkrati, næringsliv og politikk.

- ***NBS ber nærningskomiteen om å opprettholde støttenivået til GMO-nettverket, Økologisk Norge, Spire, Folkeaksjonen ny rovviltpolitikk, Bondens Marked, Norsk Gardsost og Norges Birøkerlag og justere for økning i konsumprisindeksen.***

Med vennlig hilsen,

Anders Bakke Klemoen, **Generalsekretær**

Tor Jacob Solberg, **Styreleder**

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Elektronisk godkjent, uten underskrift